

Ouderbetrokkenheid bij Loopbaanoriëntatie

Eerste inzichten project 'Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan'

Inleiding

De vo-scholen in Rotterdam Zuid hebben loopbaanoriëntatie- en begeleiding (LOB) hoog op de agenda staan, zo bleek uit een rondgang. Scholen beseffen dat de betrokkenheid van ouders hierbij cruciaal is, maar hebben vaak moeite om tot een goede samenwerking met het thuisfront te komen. Dit was aanleiding voor de Hogeschool Rotterdam om een promotieonderzoek te starten en werkwijzen te ontwikkelen om het zogenaamde 'loopbaan-ondersteunend gedrag' van ouders te stimuleren. Het onderzoek is gekoppeld aan het project "Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan", waarbij ook twee mbo-opleidingen zijn betrokken (zie kader op p4).

In dit verslag schetsen wij kort de eerste inzichten die we binnen dit project hebben opgedaan via literatuurstudie, ruim 30 diepte-interviews met ouders, (v)mbo leerlingen en (v)mbo docenten, vragenlijstonderzoek onder 300 ouders en tijdens zes leerkringbijeenkomsten op drie scholen (zie kader op p5).

Monique Stijk
Annette Diender

Wie zijn wij?

Monique Strijk is socioloog en sinds 2011 als docent onderzoek en menswetenschappen werkzaam op de Hogeschool Rotterdam (HR). Onder begeleiding van Marinka Kuijpers (Hoogleraar Leeromgeving en Leerloopbanen in het ((v)mbo), Mariëtte Lusse (Lector Ouders in Rotterdam Zuid) en Ellen Klatter (Lector Versterking Beroepsonderwijs) werkt zij vanuit het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie (EMI) van de HR en de Open Universiteit aan een promotieonderzoek naar de samenwerking tussen scholen en ouders op het gebied van LOB.

Annette Diender werkt als zelfstandig adviseur met scholen, schoolbesturen en gemeenten aan het verbeteren van het contact tussen onderwijs en ouders. Samen met Mariëtte Lusse heeft zij het boek 'Samenwerken aan schoolsucces' geschreven. Binnen het promotieonderzoek 'Ouderbetrokkenheid bij LOB' ontwikkelt en begeleidt zij vanuit de rol van procesbegeleider de leer- en creëerkringbijeenkomsten.

Foto: Rene Castelijin

Eerste inzichten

Belang van samenwerking

Ouders, leerlingen, docenten: iedereen is het erover eens dat vmbo-leerlingen al erg vroeg keuzes moeten maken voor de richting van hun loopbaan en dat het belangrijk is dat school en ouders moeten samenwerken om hen hierbij te begeleiden. In de praktijk is er nog weinig sprake van een samenhangend LOB-programma waarbij alle ouders worden betrokken. De nadruk ligt meer op sectorkeuze in de onderbouw dan op de opleidingskeuze in de bovenbouw. Het hangt

vaak van het initiatief van de ouder of de individuele mentor af of schoolloopbaankeuzes aan de orde komen. Als het onderwerp aan de orde komt betreft het eerder informatie-uitwisseling dan samenwerking. Op het mbo is ouderbetrokkenheid een actueel thema, maar daar is het vooralsnog vooral gericht op het halen van een diploma en het terugdringen van verzuim, en dus veel minder op het loopbaanperspectief. Kortom: er is nog heel wat te doen.

Project “Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan”

In 2015 is op twee vmbo-scholen en twee mbo-opleidingen in Rotterdam Zuid het project “Leerling, ouders en school samen voor de loopbaan” van start gegaan. Doel van dit project is dat de betrokken scholen in staat zijn om de schoolloopbaankeuzes van leerlingen te verbeteren door de betrokkenheid van ouders bij LOB te versterken. Het project is gekoppeld aan het promotieonderzoek ‘Ouderbetrokkenheid bij LOB’ dat naast het bijdragen aan de theorieontwikkeling over de samenwerking tussen school en ouders op het gebied van LOB tot doel heeft om interventies te ontwikkelen die vmbo-scholen kunnen inzetten om de begeleiding die ouders thuis aan hun kinderen bieden te verbinden met de loopbaanondersteuning op school. De bijdragen van deze interventies worden onderzocht op effectiviteit en de succesfactoren worden in kaart gebracht zodat deze ook kunnen worden gebruikt in andere onderwijspraktijken.

De rol van de school in de samenwerking

De meningen zijn verdeeld over wie het beste is toegerust om de leerling te begeleiden bij de studiekeuze, school of ouders? De school heeft het beste zicht op de schoolprestaties en inzet van de leerling. De ouders kennen hun kind al veel langer, weten meer van hun drijfveren en bezigheden in de vrije tijd, waren betrokken bij de keuze voor het vmbo en de sector en blijven ook na het vmbo en mbo (ideaal gesproken) gesprekspartner van de jongere.

Het ligt voor de hand dat de school het initiatief neemt voor samenwerking met ouders rondom LOB. Zeker daar waar de leerling veel begeleiding nodig heeft en ouders niet goed in staat lijken om die begeleiding te bieden, is het aan de school om dit te signaleren en om ouders hele concrete handvatten te geven. Wat dan wel nodig is, is dat mentoren hiervoor toegerust worden en de kennis en vaardigheden op kunnen doen die traditioneel tot de portefeuille van de decaan behoren.

De rol van de ouder in de begeleiding

Het idee heerst dat er grote groepen ouders zijn die niet betrokken zijn of die juist te veel sturen op de schoolloopbaankeuzes van hun kind. Beide groepen komen voor, maar veruit de grootste groep ouders is betrokken, praat thuis met hun kind over de loopbaankeuzes en laat de keuze voor een sector of opleiding aan hun kind. Het knelpunt is eerder dat leerlingen meer begeleiding nodig hebben dan ze krijgen. Pubers in deze leeftijd zijn niet zo geneigd om aan zelfreflectie te doen en over de lange termijn na te denken. Ouders zijn zich vaak niet bewust van het belang van hun rol en weten niet hoe ze die het beste in kunnen vullen. Ook het beeld dat ouders sturen op beroepen met een hoge status en salaris is genuanceerder. Tot nu toe komen we vooral ouders tegen die willen dat hun kind kiest voor een beroep dat bij hem past, waar werk in is en waar hij in door kan groeien. Ouders zijn in het algemeen realistisch ten aanzien van de mogelijkheden van hun kind, al hopen er veel wel dat hun kind doorstroomt naar hbo en zo een beter perspectief op de arbeidsmarkt krijgt.

Focus samenwerking bij LOB

In de praktijk zien we dat de samenwerking tussen school en thuis vooral gericht is op het gedrag en de schoolprestaties van de leerling. Als er sprake is van afstemming rondom LOB, dan gaat het om studiekeuze en niet om het opdoen van zelfinzicht en vaardigheden. Wanneer jongeren eenmaal op het mbo zitten en dus een keuze gemaakt hebben, lijkt samenwerking tussen school, student en thuis rondom LOB niet meer relevant. Terwijl de essentie van LOB is dat jongeren leren reflecteren, leren kiezen en leren sturing te geven aan hun loopbaan. Dat zijn vaardigheden waar ze hun hele leven lang profijt van hebben. Het gesprek over LOB is dus niet klaar als de studiekeuze gemaakt is.

Verkeerd kiezen?

De vraag is hoe erg het is dat jongeren niet direct de goede studiekeuze maken, afgezien van de financiële consequenties. Switchen hoeft niet problematisch te zijn, integendeel: het kan een leerzame ervaring zijn en een logisch gevolg van de vroege keuze. Een verkeerde studiekeuze is pas problematisch als jongeren niet hebben leren kiezen en geen begeleiding van school en thuis krijgen om op tijd over te stappen en een betere keuze te maken. Ook zien we dat een aantal mbo-opleidingen een hoog percentage studenten heeft die niet op hun plek zitten. Leerlingen die niet goed wisten wat ze wilden en weinig begeleiding hebben gehad komen relatief vaak op dezelfde opleidingen terecht, veelal de meer algemene opleidingen voor 'witteboorden'-beroepen die geen strenge selectiecriteria hanteren. Dit heeft gevolgen voor het leerklimaat op die opleidingen, de kwaliteit van het onderwijs en het imago van het mbo.

Leer- en creëerkring

In 2015 zijn op twee vmbo-scholen en één mbo-opleiding leer- en creëerkringen gestart. De leer- en creëerkring is een groep van twaalf personen: twee docenten, drie leerlingen, drie ouders, iemand uit het managementteam, de zorgcoördinator, een onderzoeker en een procesbegeleider. Deze groep komt in totaal zes keer bij elkaar. Samen kijken ze hoe de samenwerking rondom de loopbaanontwikkeling nu verloopt: wat gaat er goed, wat kan er beter? Vervolgens bedenken ze interventies, helpen bij de uitvoering en kijken ze of het werkt. De methodiek voor deze nieuwe vorm van samenwerking ontwikkelen we gaandeweg. In de loop van 2016 zullen we via meerdere kanalen de scholen informeren over de inzichten en aanbevelingen vanuit de leerkringen.

Foto: Rene Castelijin

Bronnen

- Joep Bakker, Eddie Denessen, Marjolein Dennissen & Helma Oolbekkink-Marchand. *Leraren en ouderbetrokkenheid*. Radboud Universiteit Nijmegen, 2013
- Mariëtte Lusse. *Een kwestie van vertrouwen*. Hogeschool Rotterdam, 2013
- Mariëtte Lusse, Marinka Kuijpers & Monique Strijk. *Handreiking (startversie) Ouderbetrokkenheid bij studiekeuze en loopbaanoriëntatie*. Hogeschool Rotterdam & Carpe carrièreperspectief, 2016
- Briana Keller & Susan Whiston. *The role of parental influences on young adolescents' career development*. *Journal of Career Assessment*, 2008

Randvoorwaarden voor een effectieve samenwerking rondom LOB

Vanuit de literatuur zijn er vier effectieve elementen aan te wijzen die leerling, ouders en school samen van meerwaarde laten zijn voor de loopbaan:

1. **Contact:** een goed contact met ouders is de basis voor een effectieve samenwerking. Hiervoor is het nodig dat de school vroegtijdig individueel contact legt met alle ouders vanuit een positieve attitude.
2. **Informatie:** om loopbaanoriëntatie te kunnen zijn hebben ouders informatie nodig over (hun invloed op) de loopbaanontwikkeling van hun kind en het programma van loopbaanondersteuning en begeleiding op de school.
3. **Samenwerking:** door op open, transparante en dialogische wijze rol en inbreng van school, leerling en ouders gezamenlijk te bespreken en concrete afspraken te maken over het verloop van de loopbaanbegeleiding krijgt samenwerking concreet vorm.
4. **Ondersteuning:** tot slot kunnen aan ouders informatie, handvatten en opdrachten geboden worden die hen ondersteunen bij het voeren van gesprekken en het bieden van loopbaanbegeleiding thuis. Belangrijk is dat deze ondersteuning gericht en concreet is.

Tips voor scholen

De belangrijkste tips die we in dit stadium van het onderzoek al kunnen geven aan scholen zijn:

- **Zorg dat LOB structureel onderdeel is van de gesprekscyclus met ouders, en niet pas vlak voor het keuzemoment aan de orde komt.**
- **Informeer ouders over het belang van hun rol bij de schoolloopbaankeuzes van hun kind.**
- **Maak concrete afspraken met leerlingen en ouders over wat ieder gaat doen om zich te oriënteren op de loopbaankeuzes.**
- **Biedt ouders handvatten om hun kind thuis te begeleiden.**
- **Stimuleer het positieve gesprek thuis door thuisopdrachten.**
- **Rust de mentoren goed toe op hun taak binnen LOB door middel van deskundigheidsbevordering.**

(Zie bijvoorbeeld Mariëtte Lusse, Een kwestie van vertrouwen. Hogeschool Rotterdam, 2013 en Mariëtte Lusse & Annette Diender, Samen werken aan schoolsucces. Coutinho, 2014)

p8

Epertisecentrum Maatschappelijke Innovatie
Centre of Expertise Social Innovation

Emiopzuid@hr.nl
010 794 5946

Postbus 25035
3001 HA Rotterdam

www.emiopzuid.nl

Kenniscentrum
Talentontwikkeling